Ali Yaman

Anayasal eşitsizlik Alevilik-Bektaşilik araştırmalarını nasıl etkiliyor, bu makalemde bu konu üzerinde durmak istiyorum. Bu sorun bir kısır döngü olarak ne yazık ki bir kısır döngü olarak devam etmektedir. Alevilik-Bektaşilik konusunda araştırmaların yapılamamasının kendilerinden kaynaklanan nedenleri de var şüphesiz. Ancak biz bu konuyu daha sonra ele almak üzere burada anayasamızın gerektiği gibi uygulanmamasından kaynaklanan nedenler üzerinde duracağız.

Sorun aslında birtakım çevrelerce “Alevilik” konusunun sakıncalı görülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sakat zihniyete göre *“kendi arzuladıkları müslümanlığın ilkeleri bellidir (?) ve Aleviler de o ilkelere uymalıdır. Bunun dışında hareket edenler bölücüdür, maksatlı kişilerdir. (?)”* Bu sakat zihniyet, kendi savundukları din anlayışı dışında hiçbir yorumu kabul etmedikleri gibi, bu konuda yüzyıllardır farklı bir islam anlayışını savunan ve uygulayan Alevi inancına geçmişte olmadık iftiralarda da bulunmuştur. Bugün bu iftiralara kimseyi inanmadıramadıklarını görünce yöntem değiştirip yazılı ve görsel medyanın da yardımıyla belli din görüşleri topluma empoze edilmeye çalışılmaktadır. Bu şüphesiz bizim anayasamıza olduğu gibi insanlığın en temel özgürlüklerini güvence altına alan evrensel yasalara da aykırıdır. Son yıllarda bu konudaki ısrarların Türkiye’yi nereye getirdiği görüldü. Tarikat liderlerine Başbakanlıkta yemek verilmesinden tutun da, belli tarikat önderlerinin Bakanlar Kurulu kararnameleri ile tarihi mekanlara gömülmesine, cumhuriyeti eleştiren eğitim veren tarikat kurslarına, kamplarına kadar birçok olay yaşandı. Sonra da “İrtica” şeklinde bir tehlike var denilerek “28 Şubat Süreci” başladı.

İşte belli bir din anlayışının yıllarca topluma empoze etmeye çalışılmasının yolaçtığı gelişmeler. 28 Şubatları yaşamamak için inanç hizmetlerinde varolan eşitsizliğin giderilmesi gerekmektedir. Esas ve kalıcı çözüm ancak bu şekilde sağlanabilir. Onlarca yıldır her alanda, belli bir din anlayışı desteklenmiş, üniversitelerde ilahiyat fakülteleri bünyesindeki yüzlerce bölümde, binlerce öğretim üyesi ile malum İslam anlayışına yönelik akademik çalışmalar yapılmaktadır. *“T amam da kardeşim ben de İslamı benimsiyorum, Aleviyim ve farklı düşüncelerim, inançlarım var benim gibi milyonlarca Türkiye yurttaşının inancını neden dikkate almıyorsun.”*
dediğimiz zaman da
“Sen bilmezsin kardeşim, islam işte bu bizim anlattıklarımızdır, bölücülük yapma.”
şeklinde insanın en temel haklarından olan inanç özgürlüğümüzü, anayasamızı da çiğnemek pahasına yok sayıyorlar. Şimdi sağduyu sahibi olarak bakılsın, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından bu yana Alevilikle ilgili kaç tane yüksek lisans, doktora, doçentlik ve profesörlük

tezleri yapılmış. İlahiyat Fakültelerinde Anadolu Aleviliği'nin ele alındığı kaç tane ders veya seminer var ve bu dersleri kimler veriyor? Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluşundan bu yana Alevi inançlı yurttaşlara yönelik ne kadar kaynak ayırmış, neler yapmış? Üzülerek ifade etmek gerekir ki bu soruların yanıtlarını biz biliyoruz ve birileri işlerine hiç gelmese de biliyorlar ki anayasamıza aykırı olarak yurttaşlar arasında eşitlik ilkesi gözetilmemektedir. Yukarıda yazdığım utanılacak gerçekleri, çıkarlarına aykırı gören bazı çevreler "ayrımcılık" olarak damgalayabilirler, ancak çok açık ki yıllardır ayrımcılık yapan bu haksızlıkları gidermeyen zihniyettir. Tarih önünde bir gün elbet onların bu insanlık suçları da yazılacaktır, bundan kimsenin şüphesi olmasın. Bizim söylediklerimizi saptırıp
"ayrımcılık ve bölücülük"
olarak damgalamaya çalışanlar boşuna uğraşmasınlar. Bizim alnımız ak, cumhuriyetimizi de bu ülkeyi de çok seviyoruz ve Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana da bu sevgimizi malımızla canımızla her şeyimizle gösterdik. Bize kimse "vatan, millet edebiyatı" yapmaya kalkmasın. Ne ilginçtir ki, ne kadar çete, mafya varsa bu edebiyatı en çok kullananlar arasından çıktı. Alevilerin bu ülkeye kurtuluş savaşından bu yana nasıl sahip çıktığı meydanda. Atatürk'ün telgraflarını okusunlar görürler. O nedenle bize yönelik bu "bölücülük" çamuru onu atmaya çalışanların kendilerinde kalır çamura bulanırlar. Alevilerin tarihin her döneminde insanlık sevgisine dayalı inançları tertemiz yaşamaya devam ediyor. Hünkar Hacı Bektaş Veli'nin
"İncinsen de incitme."
öğüdünü de bu zamana kadar hep uygulamış, yapılan haksızlıkları hep sineye çekmiş onurlu bir topluluk. Biz her zaman olduğu gibi bugün de en temel haklarımız olan inanç ve kültürel haklarımızı kimseyi incitmeden talep etmeyi sürdüreceğiz.

Bu arada ben "Devlet" ve "Hükümet" kavramlarını da burada farklı gördüğümüzü belirtmek istiyorum. Çünkü Devlet de bir süreklilik vardır, oysa hükümetler geçicidir. Devletimizin anayasası bir çok yerde eşitlik ilkesinden söz ederken, hükümet edenler ne yazık ki Alevilerin inançlarına yönelik haksızlıkları görmezden geliyorlar, bu adaletsizliğin sürmesine göz yumuyorlar. Ondan sonra da Türkiye'nin ekonomik ve siyasal ilişkiler içerisinde olduğu Avrupa Birliği ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri raporlar hazırlıyor ve zamanı geldiğinde bu raporu siyasilerin önüne koyuyor. Ben bir Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak bu şekilde benim ve ülkemin sorunlarının gündeme gelmesinden rahatsızlık duyuyorum, utanıyorum. Utanıyorum çünkü, onlarca yıldır hükümetler anayasamızın 10. Maddesini uygulamıyor ve bu yanlış politikada ısrarın bir sonucu olarak da ülkemiz uluslar arası alanda köşeye sıkıştırılabiliyor. Önümüzdeki dönemde hiç şüpheniz olmasın Türkiye'nin bu konuda yaşayacağı sıkıntılar gerekli önlemler alınmazsa daha da ağırlaşacaktır. Ben bir Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak ülkemin bu konular yüzünden hükümet edenlerin yanlışlıkta ısrarı nedeniyle sıkıntıya düşmesini istemiyorum ve bu sorunları kendi içimizde çözmemiz gerektiğine inanıyorum. Sorun gayet açıktır. Anayasamızın "Kanun önünde eşitlik" başlığı altında yer alan 10. Madde zaman geçirilmeden tam anlamıyla uygulanmalıdır. Madde 10 şu şekilde: ***"Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."*** Yine
anayasamızda yer alan "Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması" başlığı altındaki 63. Maddenin ilk cümlesi de şu şekildedir:

"Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır."

Daha başka birçok anayasa maddeleri örmek verilebilir ancak bu iki madde açısından bakıldığında bile Alevilerin haksızlığa uğradıkları meydandadır. Yapılması gerekenler bellidir ve basittir, yeter ki hükümet edenler bu konuda samimi olsunlar.

1. Genel bütçeden veya uygun başka bir kaynaktan Alevilerin inançlarını yaşatabilmeleri için gerekli kaynak sağlanmalıdır.
2. Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi ve kadrosu bakımından da Alevi inançlı yurttaşlara hizmet götürmeli, götürülen bu hizmet onların inançları doğrultusunda olmalıdır.
3. Bugün özellikle büyük kentlerde faaliyet gösteren "Cem ve Kültür Merkezleri" inanç mekanları olarak tanınmalı ve yasal bir çerçeveye oturtulmalıdır. Bugün Alevi inançlı yurttaşlar cenaze ve ibadet hizmetlerini bu mekanlarda görmektedirler. Devlet kurumları Camiye hangi mesafedeyse, Cemevine de aynı mesafede olmalıdır. Bugün Camilerin bütün elektrik, su vb. giderleri Devlet tarafından karşılanırken aynı haktan Cem ve Kültür Merkezleri yararlanamamaktadırlar. Bir zamanlar eski Cumhurbaşkanı Demirel ve şimdiki Başbakan Ecevit de bu Cem ve Kültür Merkezlerinin açılışlarına resmen katılmışlar ve çeşitli vaatlerde bulunmuşlardı. Buna rağmen bugün hala bu inanç kurumlarının yasal statüsünün belli bir çerçeveye bağlanmamış olması olması düşündürücüdür.
4. Zorunlu Din derslerinde de gerekli düzeltmeler yapılmalıdır. Ders kitapları Alevi inancına yer vermediği gibi ders öğretmenleri de Alevi inancını eleştiren konuşmalar yapabilmektedirler. Basında ve TBMM tutanaklarında bu konuda yapılan ayrımcı olaylara ilişkin bir çok örnek mevcuttur.

Değerli okurlar, bu konudaki ayrıntılara daha fazla girmek niyetinde değilim, çünkü her şey apaçık meydanda. Biz sadece anayasal haklarımızı talep ediyoruz. Haklarımızı talep ederken buna karşı çıkan, hem ayrımcı hem de bölücülüğü iş edinmiş kimi maksatlı çevreler olacaktır. Bunun bilincindeyiz. Bu çevreler olsa olsa Atatürk cumhuriyetini sevmeyen, ülkemizin huzur ve barış içerisinde bulunmasından hoşnut olmayan çıkar sahipleridir. Onlar istemese de elbet bir gün Türkiyemizde de hukukun üstünlüğü ve anayasal eşitlik sağlanacaktır. Ben şahsen bunun dış zorlamalarla değil, hükümet edenlerce yapılmasını dileyenlerdenim, çünkü doğrusu da budur.

Bu sözünü ettiğim konunun muhatabı şüphesiz bugünkü koalisyon hükümetidir. Ve bu koalisyon hükümetinin büyük ortağı DSP'nin Genel başkanı Bülent Ecevit de Başbakan. Bakınız DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit Başbakan olmadan önce neler söylemiş neler vaat etmiş. Bugün bu sözlerini kendisi unutmuştur belki ama biz bir hatırlatma ve ibret belgesi olarak okunmasını istiyoruz. Bu yazı Bülent Ecevit (o zamanki DSP Genel Başkanı'nca) "12 Eylül: Öncesi ve Sonrası" adıyla Almanya'da yayınlanan Alevilerin Sesi Dergisi'nin Ekim 1996 tarihli 16. Sayısında (sayfa 18-19) yayınlanmış. Yazının konumuzla ilgili bölümünü hiç yorum yapmadan veriyorum. Bakalım Bülent Ecevit neler yazmış:

"*... 12 Eylül döneminde ortaokul ve liselerde zorunlu din dersleri konuldu. Zorunlu din eğitiminin ülkemiz koşullarında laiklikle ve demokrasiyle bağdaşabilmesi için, Alevilik bilgisine de eğitim programında gereken yerin verilmesi beklenirdi.*

Aynı zamanda devlet hizmetinden ve katkısından Alevilerin de kendi inançları doğrultusunda yararlanabilmeleri gerekirdi.

Fakat Demokratik Sol Parti'nin yıllardır ileri sürdüğü bu öneriler dikkate alınmadı. Laikliğin ve demokrasinin güvencesi olan Alevi yurttaşlarımız arasında o yüzden burukluklar ortaya çıktı. Sünni-Alevi ayrışımını kışkırtmak isteyenler de bundan yararlanmaya uğraşıyorlar. Neyse ki gerek Sünni gerek Alevi yurttaşlarımızın büyük çoğunluğu bu tür kışkırtmalara kapılmıyorlar.

Böyle kışkırtmaları etkisiz bırakabilmenin bir koşulu da tarihimizi yeniden değerlendirmektir. Osmanlı Devletini özümseyip Safevi devletine yabancı gibi bakmak; Yavuz Sultan Selim'i bizden sayıp Şah İsmail'i yabancı ve düşman gibi görmek, gerçeğe aykırıdır. Bu iki devlet de bu iki sultan da bizim tarihimizin unsurlarıdır. Şah İsmail'in Hatai mahlasıyla yazdığı şiirler, Yunus Emre'nin şiirleri kadar, bizim ulusal kültürümüzün zenginlikleri arasında yer alır. Pir Sultan Abdal'a yüzyıllar öncesinin iç kavgaları yüzünden kuşkuyla bakmak, ulusal birliğimizi sarsmak isteyenlerin tuzağına düşmek olur.

Gönülleri Alevi-Sünni ayrımcılığından arındırmak, ve bu alanda toplumsal ve kültürel uzlaşma sağlamak, ulusal birliğimizi pekiştirmenin de, laikliği ve demokrasiyi güçlendirebilmenin de başta gelen koşullarından biridir.

Bu amaçla, Alevi yurttaşlarımızın kendi aralarında da, Bektaşi Aleviliğin tanımı ve kurumlaşması konusunda, demokratik diyalog yoluyla uzlaşmaya varmaları çok yararlı olacaktır. Örneğin, eğitim konusunda ve Devlet katkısı konusunda olsun, Cem evlerinin işlevleri konusunda olsun, Alevi kesimindeki farklı düşünceleri olabildiğince yakınlaştırıp bağdaştırmak, öncelikle Alevi yurttaşlarımızdan ve düşünürlerimizden beklenir.

Böyle bir uzlaşı arayışına Devletin yan tutmaksızın katkıda bulunabilmesini kolaylaştırabilmek için, Demokratik Sol Parti, iktidara geldiğinde, Hacıbektaş ilçemizi, yılın yalnız üç gününde değil,

yılın 365 gününde hizmet veren bir kültür ve araştırma merkezi durumuna getirme kararındadır.

Demokrasinin sağlıklı biçimde işleyebilmesi için ve toplumsal barış için gerekli uzlaşı ortamının temelleri herhalde, öncelikle inanç alanında atılmalıdır.”